

Korralduslik õigus: koht ja vajadus Eesti õiguskorras

Oliver Kask, *Justiitsministeeriumi avaliku talituse juhataja*

- Eestis tekkis arutelu korralduslikuse teemal esimest korda 1997. aastal, kui Justiitsministeerium kavandas koos haldusõiguse üldosa seadustega välja töötada ka korraldusliku seaduse eelnõu.
- Algse kava kohaselt oleks korraldusliku seadus olnud politseiseadust ja erinevates seadustes riiklikku järelevalvet käsitlevaid norme koondav ja süstematiseeriv akt, sarnaselt Saksamaale, kuid selline idee ei leidnud piisavalt toetust. Politsei pädevus on küll üldiselt korralduslik raames taotletavate eesmärkide saavutamisele suunatud, kuid politsei pädevused on Eestis märksa ulatuslikumad kui teistel riikliku järelevalve ametnikel ning sellise praktika muutmine eeldaks väga suuri jõupingutusi kõigi ametnike koolitamiseks vajalikule tasemele.
- Korraldusliku seaduse eesmärk on tagada avalik kord ja ühiskonna turvalisus. Et need küsimused puudutavad igasuguseid eluvaldkondi, siis ei saa korralduslikust vaadelda haldusõiguse ühe eriosa valdkonnana, vaid tegemist on kõiki halduse valdkondi läbiva instituudiga.
- Korraldusliku seaduse eelnõu regulatsioon jaguneb kaheks peamiseks osaks: õigusrikkumiste ennetamise riikliku arendamist käsitlevaks valdkonnaks ja raamistikuks riikliku järelevalve teostamiseks.
- Abinõud, mida riikliku järelevalve käigus kasutatakse, on sageli sarnased, kuid mitte ühesugused; nende kasutamine konkreetsel juhul tuleb ette näha eriseaduses. Seetõttu saab korraldusliku seadus olla riikliku järelevalve küsimuses vaid raamseadus.
- Riikliku järelevalve normid, mis seni on paiknenud eriseadustes, näevad sageli ette samasugused õigused riikliku järelevalve ametnikele, nt dokumentide saamine, ärakirjade tegemine, proovide tegemine, ettekirjutused jms. Põhjendatud on selliste küsimuste ühetaoline reguleerimine ja sellega riikliku järelevalve üldosa väljatöötamine. Seni on see toimunud ainult VVS §-s 75, mis näeb ette riiklikku järelevalvet teostama õigustatud isikud.
- Korraldusliku seaduse eelnõu näeb ette ka täidesaatvale riigivõimule, sh kohalikele omavalitsustele kohustuse tegeleda korraldusrikkumiste ennetamise strateegiate väljatöötamise ja rakendamise. Ühiskonna turvalisus on saavutatav eelkõige inimese vahetus läheduses, kohalikul tasandil erinevat liiki abinõude rakendamisega, olgu selleks kodanikuühenduste kaasamine avaliku korra kaitsmisse, tööhõive suurendamine, sotsiaalsed tagatised vähekindlustatud isikutele või turvalisust soosiv planeerimine ja ehitamine.